

PAIDEIA

Odgovornost za sadašnjost
KNJIŽICA SAŽETAKA

Filozofski fakultet
Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Domaći znanstveni skup
u organizaciji Odsjeka za filozofiju
povodom Svjetskog dana filozofije

PAIDEIA
Odgovornost za sadašnjost
KNJIŽICA SAŽETAKA

Osijek
21. studenoga 2019.

IZDAVAČ
Filozofski fakultet
Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

ZA IZDAVAČA
Loretana Farkaš

UREDNIK
Željko Senković

LEKTURA I KOREKTURA
Damir Sekulić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE
Josipa Selthofer

ISBN
978-953-314-136-7

PAIDEIA – **Odgovornost za sadašnjost**
Odsjek za filozofiju Filozofskog fakulteta
Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

SADRŽAJ

Željko Senković, Kratko obrazloženje teme:	7
<i>PAIDEIA</i> – Odgovornost za sadašnjost	
Program simpozija	8
Sažeci izlaganja	9
Branko BOGNAR, Kritičko-emancipacijski pristup odgoju	11
Anita DREMEL, Rod, obrazovanje i moć: stanje, izazovi i prijepori	11
Bernard HARBAŠ, Slušanje i nemoguća zajednica	12
Mirela KARAHASANOVIĆ, Perspektivnost humanističkog obrazovanja	13
Marijan KRIVAK, Od <i>paideie</i> do psihagogike.	14
Foucaultova „hrabrost istine“	
Mirko LUKAŠ, <i>Paideia</i> antičkih Grka	15
Boško PEŠIĆ, Samoprevladavanje	15
Darija RUPČIĆ KELAM, Skrbno i empatično mišljenje u obrazovanju ili kako obraniti samomislećeg pojedinca?	16
Damir SEKULIĆ, Jaspersova ideja sveučilišta. Pitanje izvora i cjelovitosti odgojno-obrazovnog procesa kao odgovornosti za sadašnjost	
Željko SENKOVIĆ, Transgeneracijska odgojna trauma	17
Adresar izlagača	18

ORGANIZACIJSKO-PROGRAMSKI ODBOR ZNANSTVENOG SKUPA

prof. dr. sc. Željko Senković (predsjednik)

prof. dr. sc. Marijan Krivak

izv. prof. dr. sc. Boško Pešić

doc. dr. sc. Darija Rupčić Kelam

Izv.prof.dr.sc. Mirko Lukaš

Kratko obrazloženje teme

PAIDEIA

Odgovornost za sadašnjost

Odgoj u suvremenosti potrebno je domisliti povijesnim orijentiranjem, ali i sagledavanjem metamorfoza i razvoja društva. Ovdje nam je prvenstveno bitno upitati se o važećim normama, disciplinama, uputama i stranputicama kulture u kojoj jesmo, kako bi istaknuli neke prijeporne točke te najosebujnije ljudske djelatnosti. Kod Grka je *paideia* bila izraz uvida u cjelinu svega, harmoniju i mjeru, kao ono najbolje. Upravo se kod njih razvijala ideja procvata i izgradnje ethosa, koja kod Cicerona zadobiva stroži smisao u pojmu *humanitas*. Od klasičnog oblikovanja i samooblikovanja do suvremenog mišljenja odgoja ocrnali smo povijesne krugove traganja, iskušavanja i usmjeravanja, često na izmedici krajnosti nejasnog individualizma i nedostojnog kolektivizma. Osvijestili smo mnogobrojne društvene i psihopolitičke uvjetovanosti odgoja, koji je uvijek vrijednosno određen. Također, suvremena filozofija odgoja pretpostavlja kritičko traganje za istinom kao konstituens odgojnog oblikovanja djelovanja, a prokazuje manipulacije, ideologizacije i indoktrinacije. Odgajanik treba odgajatelja, makar i samoga sebe, jer je dinamizam bivanja i zbivanja u *conditio humana* uvijek „opasnost i šansa“. U dispozitivima kulture koja omasovljuje i banalizira mogućnosti istinske egzistencije, važno je promišljati problematičnu i nužnu povezanost odgojne i društvene sfere. Današnje tendencije oligarhičnosti ne pogoduju izgradnji ni osoba ni građana. Nominalno demokratsko društvo sklono je suptilnim oblicima porobljavanja, pa je sve važnije obnavljati misao o povezanosti istinskog odgoja i slobodovanja u otvorenim, tolerantnim i solidarnim društvima. U takvom okviru, razgovaramo o odgoju kao odgovornosti za sadašnjost.

Željko Senković

PROGRAM SKUPA

- 13.15 Pozdravna riječ prodekana za znanost, izv. prof. dr. sc. Željka Pavića
13.25 Uvodna riječ organizatora skupa

sesija: Predsjedava Marijan Krivak

- 13.30 Mirko Lukaš, *Paideia* antičkih Grka
13.45 Bernard Harbaš, **Slušanje i nemoguća zajednica**
14.00 Marijan Krivak, **Od *paideie* do psihagogike. Foucaultova „hrabrost istine“**
Razgovor i odmor

sesija: Predsjedava Boško Pešić

- 15.00 Branko Bogнар, **Kritičko-emancipacijski pristup odgoju**
15.15 Anita Dremel, **Rod, obrazovanje i moć: stanje, izazovi i prijepori**
15.30 Boško Pešić, **Samoprevladavanje**
Razgovor i odmor

sesija: Predsjedava Željko Senković,

- 16.30 Damir Sekulić, **Jaspersova ideja sveučilišta. Pitanje izvora i cjelovitosti**
odgojno-obrazovnog procesa kao odgovornosti za sadašnjost
16.45 Mirela Karahasanović, **Perspektivnost humanističkog obrazovanja**
17.00 Darija Rupčić Kelam, **Skrbno i empatično mišljenje u obrazovanju ili kako obraniti samomislećeg pojedinca?**
17.15 Željko Senković, **Transgeneracijska odgojna trauma**
Razgovor
Zatvaranje skupa

SAŽECI IZLAGANJA

Branko BOGNAR**Kritičko-emancipacijski pristup odgoju**

U definiranju odgoja postoje dva suprotstavljena pristupa: *pedocentristički* u kojemu se naglasak postavlja na razvoj individualnosti i što ranije osamostaljivanje, odnosno odvajanje djeteta od utjecaja obitelji i *sociocentristički* u kojemu odgoj ima funkciju održavanja postojeće društvene strukture i odnosa moći. U oba pristupa dijete teško može doseći svoju ljudsku bit koja je prema Hegelu utemeljena u slobodi. Naime, u prvom je pristupu sloboda shvaćena u negativnom smislu – kao sloboda od, dok u drugom slobode ni nema. Polazeći od pretpostavke da je odgoj samosvrhovit društveni proces u kojemu sudionici odgojne prakse nastoje ostvarivati svoju bit, a to je čovjek kao slobodno i samosvjesno biće koje u suradnji s drugim ljudima stvara svoj svijet, a time i sebe sama, nastojat ćemo objasniti temeljna polazišta *kritičko-emancipacijskog* pristupa. U tom je pristupu kritički aspekt nužan za oslobađanje od osobnih i društvenih ograničenja koja sputavaju osobni i društveni razvoj djeteta i zajednica u kojima se ono razvija. Emancipacija podrazumijeva puni razvitak i izražavanje osobnih potencijala djeteta u okviru društvene zajednice u kojoj ono može naći sugovornike i sudionike u procesu komuniciranja zajedničkih vrijednosti te dogovaranja i stvaranja vizije budućnosti, odnosno sebe i svog svijeta.

Anita DREMEL**Rod, obrazovanje i moć: stanje, izazovi i prijepori**

Hrvatska je potpisnica niza međunarodnih dokumenata koji je obvezuju na zaštitu i promicanje ljudskih prava i rodne jednakosti te je sukladno tome donijela niz antidiskriminacijskih zakona. Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova kao nacionalni prioritet navodi uvođenje rodno osjetljivoga obrazovanja. Ono uključuje mjere poput uklanjanja rodnih stereotipa iz nastavnih planova i programa, sustavnu edukaciju o rodnoj ravnopravnosti za nositelje/ice procesa na svim razinama sustava, postizanje spolne ravnoteže u odabiru područja obrazovanja, omogućavanje stjecanja znanja o pitanjima ravnopravnosti spolova na akademskoj razini te poticanje znanstvenih istraživanja. Ipak, postoji značajna razlika između ravnopravnosti kao pravne kategorije i jednakosti kao socijalne kategorije te između slova zakona i stvarne

društvene situacije. Tako je u školskim programima i udžbenicima nedovoljna zastupljenost tema o rodnoj jednakosti, ženski i rodni studiji nisu se institucionalizirali, ženski i rodni studijski sadržaji nisu sustavno uvedeni, nije izrađen poseban rodno osjetljiv program profesionalnoga usmjeravanja itd. Dapače, svjedočimo i nerijetkom otporu prihvaćanju i kreiranju kako posebnih politika za unapređivanje rodne jednakosti, tako i cjelovite rodno osviještene politike (*gender mainstreaming*), pa i na području obrazovanja. Razmotrit ćemo stoga glavne izazove postizanja rodne ravnopravnosti u obrazovnom sustavu i u društvenoj zbilji kroz obrazovni sustav s obzirom na omniprezentnost i omnirelevantnost rodne dimenzije ne samo naših društvenih identiteta nego i funkcioniranja institucija, koje sudjeluju u održavanju subjektivnih i objektivnih dimenzija neravnopravnosti i nejednakosti na razne manifestne, ali i one latentne načine. Ponudit će se interpretacija podataka koji svjedoče o horizontalnoj segmentiranosti po područjima obrazovanja u rodnom ključu kao i vertikalnoj profesionalnoj segmentaciji, feminizaciji visokog obrazovanja itd. Pitamo se o mogućnosti razvijanja ili stjecanja vještina, strategija, taktika i resursa za otpor „odozdo“ po pitanju rodne ravnopravnosti. Među tim se pokušajima otpora, osim učenja o rodnoj ravnopravnosti i ostalih sadržajnih momenata, nalaze i nove metode učenja i poučavanja koje pokušavaju aktivirati odgajanike i zastupati dubinski pristup učenju umjesto onog površnog. Odgoj i obrazovanje važni su mostovi između mikro- i makro- društvene razine, pa je kritičko čitanje nasuprot „udobnom“ čitanju iz utaborenih pozicija ulog u nadu da postoji mogućnost istinske demokratizacije.

Bernard HARBAŠ

Slušanje i nemoguća zajednica

Slušanje i glas su u tradicionalnoj filozofiji imali status manje važne kategorije, jer ove karakteristike dolaze iz područja čulnih sposobnosti te su tretirane kao instrumenti za mnogo značajnije, racionalno saznanje. U savremenoj filozofiji taj odnos se mijenja pojavom Martina Heideggera, kod koga pojam slušanja predstavlja jednu od osobnosti tubitka. Svako razumijevanje za Heideggera je istovremeno slušanje drugog i potvrđivanje njegovog učešća u komunikaciji pa time i prihvatanje njegovog postojanja. Jacques Derrida u analizi ovog Heideggerovog pojma preusmjerava svoje čitanje na koncept prijatelja koji u Heideggerovoj filozofiji ima karakteristike onoga bližnjeg, kojega tubitak nosi pri sebi i koji, na koncu, može da razumije jezik onoga koji mu se obraća. Drugim riječima, Derrida u Heideggerovom „glasu“ prepoznaje

konotacije „pripadnosti“, poslušnosti i na posljetku mogućnosti formiranja zajednice istih ili bližnjih koje obilježava zajednička sudbina, aludirajući na njene totalitarne aspiracije. Iako je kritičan prema Heideggerovoj totalitarnoj „zvučnosti“, u drugim djelima poput *Sablasti Marxa* i *Radu žalovanja* ukazuje na mogućnosti relacije koja ne bi formirala preveliku bliskost i intimnost, nego bi bila odnos prema onome ko će umrijeti, kome ćemo obećati da ćemo ga žaliti i čiju smrt čekamo. Drugim riječima, kod Derridaa imamo dvije relacije koje formiraju jednu nemoguću zajednicu: relaciju zasnovanu na zakletvi prema onim čija je smrt u dolasku i one koja se formira u radu žalovanja prema onome ko je umro.

Za Nancyja slušanje je vezano za koncept razdjelovljene zajednice koja predstavlja temeljni način ljudskog postojanja. Prema njemu, postojanje je kontekstualno, promjenjivo i obilježeno stalnom smjenom mnoštva smislova, koji nisu van ovog svijeta, nego su vidljivi i opipljivi. Ako je smisao vezan samo za sve ono što čulima možemo dokučiti, onda je tijelo temeljna forma egzistencije. Iz tog razloga slušanje za njega predstavlja jedan od načina tjelesnog kontakta sa svijetom. On slušanje ne shvata epistemološki, nego fenomenološki ogoljeno od svih posebnih značenja i usredsređeno na izvorno doticanje svijeta. Slušanje je neposredni akt, oslobođen bilo kakvog označavanja i ima izvorni odnos prema svijetu te stoga predstavlja neku vrstu singularnog pluralnog otpora aspiracijama reprezentativnih političkih sistema prema formiranju dovršenih i zatvorenih zajednica.

Ovaj rad ima za cilj da predstavi okret prema slušanju koji se dešava u savremenoj filozofiji i to kroz nekoliko perspektiva koje pokazuju mogućnosti formiranja jedne nemoguće zajednice obilježene odnosom prema smrti, heterogenošću, distancom i nepredstavljivošću.

Mirela KARAHASANOVIĆ

Perspektivnost humanističkog obrazovanja

Promišljanja teorijskih koncepata obrazovanja još od antičkog doba predstavljala su napor da se odgonetne kakvo obrazovanje treba biti i kakvu ulogu ima za čovjeka. Za Sokrata i Platona ta je uloga višestruka, a čiji najviši dometi svoj izraz imaju u samospoznaji, u formiranju i discipliniranju karaktera, u razvijanju čovjekove obdarenosti i radoznalosti, u sposobnosti umijeća moralnog življenja kroz izgradnju moralnih odnosa s drugim ljudima i sa svijetom u cjelini, u razvijanju sposobnosti kritikovanja i preispitivanja različitih domena zbiljnosti poput politike, morala, tradicije, konvencije. Takvi ciljevi značajno su utjecali na oblikovanje humanističke ideje obrazovanja koja

je sve do razvoja pozitivizma i pragmatizma u znanosti te razvoja tehnike i masovne industrijske kulture imala presudnu ulogu u oblikovanju čovjeka i njegovog pogleda na svijet. Ekspanzija i pragmatičnost tehnoznanosti, čija je uloga u zadovoljavanju čovjekovih materijalnih potreba gotovo nezamjenjiva, te insistiranje na praktičnosti i korisnosti samo onog znanja koje promiče tržišne vrijednosti dovelo je do upitnosti same ideje, ali i opstanaka humanističkog obrazovanja koje s obzirom na svu kompleksnost, izazove i rizike savremenog doba još uvijek gubi na važnosti, što se možda najснаžnije odnosi na filozofsko obrazovanje. Budućnost i opstanak humanističkog obrazovanja ovisi o mogućnosti pronalaženja prostora unutar takve kompleksnosti. Bez humanističkog obrazovanja gotovo da neće biti moguće tragati za pitanjima o tome kakvo nam znanje o svijetu treba, da li je zbiljnost prosta ili složena, šta oblikuje ljudsko razumijevanje i saznanje, koji su dometi ljudske ekspresivnosti, šta utiče na samodeskripciju, na koji način čovjek da razvija svoje prirodne sklonosti i sposobnosti i sl.

Marijan KRIVAK

Od *paideie* do psihagogike. Foucaultova „hrabrost istine“

Odgoj i obrazovanje dio su zajedničkog habitusa. Ne smijemo ih odvajati ako želimo uspostaviti mogućnost istinske „filozofije odgoja“, koja uvelike nadmašuje ograničenosti „znanstvene discipline“ poznate kao pedagogija. Spomenute teze dijelom su prevažnog projekta s nazivom *K filozofiji odgoja* što ga je svojim intelektualnim angažmanom provodio Milan Polić. U izlaganju se ove temeljne postavke pokušavaju dovesti u svezu s dramatski pregnantnim predavanjima što ih je Michel Foucault održavao na Collège de France, u godinama neposredno prije smrti. Kroz istraživanja koja su kasnije publicirana s imenom *Vladanje sobom i drugima* te *Hrabrost istine* Foucault nastoji na izgradnji estetike/etike egzistencije pod utjecajem antičke *psihagogike*. Tematizirajući Sokrata, ali i „antičke rebele“, kinike, Foucault nam pruža okvir moguće ontologije sadašnjosti koja bi svoj temelj imala u prijelazu s *polisa* na *psykhe*. Njegova „kritička povijest sadašnjosti“ osebujni je model sebe-obrazovanja i „brige o sebi“. Ima li nam jedan takav „pomaknuti“ filozofski pristup što ponuditi i u suvremenosti? Treba li se *paideia* nadograditi psihagogikom? DA... ukoliko filozofiju shvatimo, poput Foucaulta, kao SLOBODNU HRABROST da se kaže ISTINA.

Mirko LUKAŠ***Paideia* antičkih Grka**

Paideia je područje u kojem se čovjek oblikuje kao biće, kao *kalos* i *agatos*. U kalokagatiji Grci vide odgojni ideal dostupan svakom slobodnom muškom državljaninu. To su odgoj i obrazovanje koji oblikuju čovjeka u njegovim temeljnim bivstvujućim, ustrojstvenim elementima: ljepoti tijela, etici, razumu, prosudbi i svakako vrhunskoj izobrazbi. *Paideia* je aristokratski privilegij onih koji imaju slobodno vrijeme, *shole*. No *shole* ipak nije lagodan život, život bez rada, ono je težak rad, posao u smislu „proizvoditi čovjeka“ ili činiti čovjeka čovjekom, očovječiti ga ili disciplinirati. Grci su *paideiu* promatrali prije svega kao vođenje i primjer, promatrano odgojnim uzorom – kultiviranim odraslim muškarcem. On stoji u opoziciji, nasuprot još prirodnom nedoraslom dječaku, koji predstavlja potpunu negaciju svog uzora. *Paideia* se danas promatra kao istinska aktualizacija čovjekove prirode koja predstavlja cjelovitu humanističku orijentaciju u Europi od antike do danas, a značila bi kulturu (društvo) nasuprot onome što se imenuje prirodnim (divljim), koje treba preoblikovati, obraditi, uroniti u kulturu. Aristotel u *Politici* navodi: „Cilj sve umjetnosti i odgoja jeste popuniti manjkavosti prirode“. To univerzalno europsko pedagoško gledište možemo interpretirati ili prevesti kao dopunu, ispunjavanje, nadomjestak, zauzimanje za, zauzimanje mjesta. Točnije, cilj odgoja nije ispravljati prirodu, nego doraditi, dotjerati u red, kultivirati manjkavo, divlje, neuređeno prirodno. Da prirodno popuni obrise i, napokon, da kulturno potpuno zauzme mjesto prirodnoga, ili kako bi to suvremeno Freud rekao: „postojanje Ja, na mjestu gdje je bilo Ono“.

Boško PEŠIĆ**Samoprevladavanje**

U izlaganju se propituje zamisao da se filozofija kao sebi svojstveno mišljenje u svojim najvišim domašajima nikada ne udaljuje, ali ipak sebe razlikuje od svog teorijskog početka. Samo odgoj u takvom okružju nipošto nije početak, ali itekako može biti začetak filozofije. Zrelost filozofije pritom se pokazuje kao odgojna zrelost za samoprevladavanje. Ovakav odgoj, za razliku od odgojnog uzgoja, nije puko usvajanje vrijednosti, još manje neki istureni stjecaj identiteta. Naime, svaka filozofska pedagogika kao filozofsko upravljanje odgojem koja bi išla za potrebom predviđanja obrazaca individualnog ponašanja

bila bi u ovom smislu promašena. Njen odgojni ideal već je odavno ničeanski uprizoren kao »puko dvojstvo, mješavina biljke i sablasti«. Stoga će glavni dio izlaganja biti posvećen razmatranju možebitnog cilja filozofskog odgoja, samoprevladavajućeg odgoja kao odlučnog nastojanja oko samo-stalnosti.

Darija RUPČIĆ KELAM

Skrbno i empatično mišljenje u obrazovanju ili kako obraniti samomislećeg pojedinca?

Svaki bi ozbiljni obrazovni sustav danas, u suvremeno doba, trebao uzeti u obzir i u sebe ucijepiti oblik učenja kako misliti, odnosno razvijati kritičko mišljenje. Kada govorimo o obrazovanju, onda bi krajnja svrha odgojno-obrazovne aktivnosti trebala biti povratak subjektu, što znači razvoj emancipirano, samomislećeg, autonomnog pojedinca, kritičkog mislitelja i samosvjesnog pojedinca. Uvježbavanjem (auto)refleksije i kritičkog mišljenja pomažemo pojedincu u dubljem razumijevanju i interpretiranju činjenica. Slijedom Liessmannove definicije neobrazovanosti koja se pojavljuje u svojem suvremenom pojavnom obliku kao poluobrazovanost, koja je odustajanje od htijenja da se uopće išta razumije, istaknut ćemo važnost filozofskih temelja skrbi, skrbnog mišljenja, kao jedne od tri sastavnice multidimenzionalnog mišljenja uz kritičko i kreativno mišljenje, potrebe razvoja empatije kao važnog fenomena u izgradnji cjelovite ličnosti, obrazovnog pojedinca, kritičkog subjekta te mogućnost promjene postojećih odnosa unutar društva u kojemu obrazovani pojedinac teži sudjelovati. Postavljamo pitanje: mogu li nam odgoj za skrb i empatiju unutar odgojno-obrazovnog sustava pomoći u razumijevanju problema suvremenog svijeta i načinu nošenja s izazovima koje društvo pred nas danas postavlja?

Damir SEKULIĆ

Jaspersova ideja sveučilišta. Pitanje izvora i cjelovitosti odgojno-obrazovnog procesa kao odgovornosti za sadašnjost

Određenje sveučilišta kod Jaspersa zasniva se na temeljnoj čovjekovoj odrednici: želji za znanjem, odnosno neograničenoj i bezuvjetnoj potrazi za uvidom u istinu. Sveučilište je prema tome zajednica znanstvenikā (profesorā) i stu-

denata koji za zadatak imaju neumornu potragu za istinom. U tome je pothvatu, kao nužnim uvjetom svoje autonomije, ono vođeno idejom slobode – akademske slobode. U tom smislu Jaspers sveučilište razumije kao posebnu vrstu škole koju nije moguće svesti samo na jednosmjerno (i, iz studentske perspektive, pasivno) podučavanje, već u njoj studenti iz slobode za učenjem aktivno sudjeluju u istraživanju, time zadobivajući trajnu intelektualnu disciplinu i cjelovito obrazovanje, odnosno kreativno i kulturno obrazovanje kao obrazovanje cjeline osobnosti. Kao neposredni i cilj najbliži ideji sveučilišta ispostavlja se težnja prema cjelovitom pristupu znanju i otkrivanje onoga što od čovjeka posredstvom znanja postaje. Odnos suvremenosti prema takvom idealistički postavljenom sveučilištu pitanje je koje zaokuplja ovo izlaganje.

Željko SENKOVIĆ

Transgeneracijska odgojna trauma

Čovjek je biće kulture, tj. stvaralačko, društveno i povijesno biće. U kulturama su konstitutivni sustavi vjerovanja, ideje, vrijednosti i mitovi koji povezuju živuću zajednicu s njihovim precima. Uz raznolikost i pluralizam, postoji i stanovito kulturno jedinstvo, socijalno-ontologijski ozbiljeno paradoksalnom mnogostrukošću jednosti. U tom smislu, odgoj i kultura određeni su kompleksnom uvjetovanošću i neizvjesnošću, uključujući transgeneracijski okvir. On drži na okupu sve dobne pripadnike, nastoji stabilizirati predaju, a to se ponajčešće postiže dragovoljnim samoprisilama pripadnika pojedinih kolektiva. U takovoj određenosti tradicijom može se uočiti transgeneracijska odgojna trauma, svezremenski uspješno ostvarivana kroz dresure i manipulaciju. Drugi moment ove traume pokazuje se u pokušajima oslobađanja od nje, kada se otkrivaju drugačije mogućnosti življenja i svijeta. Potrebno je promisliti opsjednutost tradicionalnim habitusom te postaviti pitanje o epohi u kojoj se umnogome izgubila mogućnost orijentiranja po generativnom procesu. Također, upitat ćemo se nad onim što danas jesu mladi, srednjodobni i stariji ljudi, u odnosima i jednoj od prvih odgojnih dispozicija: da postoje generacije i njihova međusobna obvezanost.

ADRESAR IZLAGAČA

Branko Bognar

Filozofski fakultet Osijek
Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
bbognar@ffos.hr

Anita Dremel

Filozofski fakultet Osijek
Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
adremel@ffos.hr

Bernard Harbaš

Medicinski fakultet Univerziteta
u Zenici, Travnička 1
BiH -72000 Zenica
bernardharbas@gmail.com

Mirela Karahasanović

Filozofski fakultet Univerziteta u
Tuzli, Dr. Tihomila Markovića 1
BiH -75000 Tuzla
mirela.karahasanovic@untz.ba

Marijan Krivak

Filozofski fakultet Osijek
Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
mkrivak@ffos.hr

Mirko Lukaš

Filozofski fakultet Osijek
Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
mlukas@ffos.hr

Boško Pešić

Filozofski fakultet Osijek
Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
bpesic@ffos.hr

Darija Rupčić Kelam

Filozofski fakultet Osijek
Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
darijarupcic@gmail.com

Damir Sekulić

Filozofski fakultet Osijek
Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
damirsekulic.piko@gmail.com

Željko Senković

Filozofski fakultet Osijek
Lorenza Jägera 9
HR-31000 Osijek
zsenkovic@ffos